

Олег ДЬОМКІН,

orcid.org/0000-0002-4155-0290

старший викладач кафедри романо-германських мов

Національної академії Служби безпеки України

(Київ, Україна) oldeumkine@gmail.com

КРИТЕРІЇ ВІДБОРУ ТЕКСТІВ ДЛЯ АУДІЮВАННЯ ЯК ЗАСОБУ ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ІНШОМОВНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ВИВЧЕННЯ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ)

Статтю присвячено аналізу критеріїв відбору текстів для аудіювання як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іношомовної соціокультурної компетентності на прикладі вивчення французької мови. Актуальність теми дослідження полягає у необхідності визначення критеріїв добору матеріалу при вивченні іноземної мови у вищих навчальних закладах з метою формування соціокультурної компетентності, з урахуванням важливості розвитку навички розуміння іноземної мови на слух як показника рівня володіння іноземною мовою та базової рецептивної компетентності.

Мета статті – визначення критеріїв відбору текстів для аудіювання як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іношомовної соціокультурної компетентності на прикладі вивчення французької мови. Завдання дослідження: 1) вивчити можливості формування соціокультурної компетентності в процесі аудіювання; 2) визначити особливості застосування аудіювання як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іношомовної соціокультурної компетентності при вивченні французької мови; 3) визначити перелік критеріїв, яким повинні відповідати тексти для аудіювання для формування іношомовної соціокультурної компетентності під час навчання французькій мові студентів вищого навчального закладу.

Соціокультурна компетентність – це сукупність різноманітних культурологічних, (лінгво-) країнознавчих, соціокультурних і міжкультурних знань, необхідних для ефективного іношомовного спілкування. Проведене дослідження демонструє, що аудіювання, поряд із іншими видами мовленнєвої діяльності, є ефективним засобом розвитку соціокультурної компетентності студентів вищого навчального закладу при вивченні французької мови. У результаті проведеного дослідження виділено та описано вісім критеріїв відбору текстів для аудіювання як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іношомовної соціокультурної компетентності при вивченні французької мови: 1) темп аудіоповідомлення, обсяг і тривалість звучання; 2) кількість пред'явлень; 3) мовні особливості; 4) соціокультурна орієнтованість; 5) автентичність; 6) сучасність; 7) врахування адресата відбору; 8) міжкультурна диференціація.

Ключові слова: французька мова у ВНЗ, аудіювання, соціокультурна компетентність, текст для аудіювання, критерії відбору.

Oleh DOMKIN,

orcid.org/0000-0002-4155-0290

Associate Professor at the Department of Romance-Germanic Languages

National Academy of the Security Service of Ukraine

(Kyiv, Ukraine) oldeumkine@gmail.com

CRITERIA FOR SELECTING TEXTS FOR LISTENING AS A MEANS OF FORMING ANOTHER LANGUAGE SOCIOCULTURAL COMPETENCE FOR STUDENTS OF A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION (BASED ON LEARNING FRENCH LANGUAGE)

The article is devoted to analyzing the criteria for selecting texts for listening as a means of forming another language sociocultural competence for students of a higher educational institution based on learning French language. The relevance of the research topic lies in the need to determine the criteria for the selection of material when studying a foreign language in higher educational institutions for the purpose of forming sociocultural competence, taking into account the importance of developing the skill of listening to understand a foreign language as an indicator of the level of foreign language proficiency and basic receptive competence.

The purpose of the article is to determine the criteria for selecting texts for listening as a means of forming another language sociocultural competence for students of a higher educational institution based on learning French language.

The research objectives are as follows: 1) to study the possibilities of sociocultural competence formation in the process of listening; 2) to formulate the features of using listening as a means of forming foreign language sociocultural competence in students of a higher educational institution when studying the French language; 3) to determine the list of criteria that must be met by listening texts for the formation of foreign language sociocultural competence during French language training of students of a higher educational institution.

Sociocultural competence is a set of various cultural, (linguistic) country studying, sociocultural and intercultural knowledge necessary for effective foreign language communication. The conducted research demonstrates that listening, along with other types of speech activity, is an effective means of developing the sociocultural competence of students of a higher educational institution when learning the French language. As a result of the research, eight criteria for the selection of texts for listening were identified and described as a means of forming foreign language sociocultural competence in students of a higher educational institution when learning the French language: 1) tempo of the audio message, volume and duration of presentation; 2) number of presentations; 3) language features; 4) sociocultural orientation; 5) authenticity; 6) modernity; 7) consideration of the addressee of the selection; 8) intercultural differentiation.

Key words: French language at higher educational institution, listening, sociocultural competence, text for listening, selection criteria.

Вступ. Соціокультурна компетентність стає все більш важливою та значущою з точки зору працевлаштування, кар'єри, конкурентоспроможності. Соціокультурна компетентність, набута та сформована протягом життя, створює сприятливі умови для успішного життя та функціонування на сучасному ринку праці.

Заклади вищої освіти переслідують місію надання можливості людині набутти компетентностей, які б відповідали попиту ринку праці та є необхідними для успішної інтеграції особи у професійне та соціальне середовище. У випадку, коли матеріали, що використовуються при навчанні, відповідають цілісному підходу до розвитку особистості, вивчення іноземної мови у вищому навчальному закладі дозволяє її учасникам поруч з іншими компетентностями формувати соціокультурну компетентність (Leva, 2015: 2).

Таким чином, актуальність дослідження полягає у необхідності визначення критеріїв добору матеріалу при вивченні іноземної мови у закладах вищої освіти з метою формування соціокультурної компетентності, з урахуванням того факту, що сьогодні розвиток навички розуміння іноземної мови на слух є важливим аспектом та показником рівня володіння іноземною мовою, оскільки «для комунікативного підходу до навчання іноземної мови ці рецептивні мовленнєві компетенції є базовими і сприяють формуванню продуктивних мовленнєвих компетенцій (говоріння, письма), а також розвитку короткострокової та довгострокової пам'яті» (Варава, 2022: 111).

Аналіз досліджень. Ефективне навчання методам соціалізації неможливе без докладання зусиль до концептуалізації у свідомості студента ключових елементів культури: принципів вибору цінностей, основ творчості, мови, народу, мистецтва (Leva, 2015: 1). Концепція навчання впродовж життя формує сприятливе середовище для розвитку соціокультурної компетентності. Професійна

освіта та підготовка переслідує подвійну мету: сприяння працевлаштуванню та економічному зростанню, а також вирішення загальних суспільних проблем, насамперед, створення соціальних зв'язків (Briugès komunikatas, 2012).

Дослідження в контексті соціокультурної компетентності демонструють, що чим ширшими є культурні знання та чим глибшими є цінності студента, як правило, тим кращими є результати навчання (Phillipson, Renshaw, 2013). Формування соціокультурної компетентності може мати додаткову користь, якщо цей процес інтегрувати у загальний курс спілкування, тобто формування такої компетентності має бути інтегроване в загальну навчальну програму (Mak, Buckingham, 2007: 278). Зростаюче значення та попит на соціокультурну компетентність у сучасному активному світі кидає виклик існуючим системам навчання в вищому навчальному закладі.

Проблеми відбору й організації навчального аудіоматеріалу для різних закладів освіти розглядалися в багатьох наукових працях з методики викладання (Бочкарьова, 2006; Варава, 2022; Тираспольський, Кожушко, 2002), однак, незважаючи на значну кількість досліджень, не існує єдиної думки щодо засад відбору автентичних аудіоматеріалів для розвитку соціокультурної компетентності під час вивчення іноземної мови у ЗВО.

Мета статті. Метою статті постає визначення критеріїв відбору текстів для аудіювання як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іншомовної соціокультурної компетентності на прикладі вивчення французької мови. Відповідно до мети, стаття вирішує такі дослідницькі завдання: 1) вивчити можливості формування соціокультурної компетентності в процесі аудіювання; 2) визначити особливості застосування аудіювання як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іншомов-

ної соціокультурної компетентності при вивченні французької мови; 3) визначити перелік критеріїв, яким повинні відповідати тексти для аудіювання для формування іншомовної соціокультурної компетентності під час навчання французькій мові студентів вищого навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Визначення компетенції як одиниці соціалізації дозволяє прогнозувати більш гнучку соціальну поведінку індивіда, комфортність його перебування в суспільстві, ефективність (для себе і для суспільства) виконання ним певних соціальних ролей, успішне функціонування в соціумі. Тобто, в процесі набуття компетентності індивід засвоює, приймає соціальні норми та ціннісні орієнтації (соціальні орієнтири). Завдяки останнім він стає здатний відтворювати засвоєні способи діяльності в нестандартних ситуаціях, адаптуючи до них раніше засвоєні алгоритми, здатний проявляти соціокультурну умілість, вбудовуватися в ситуацію, читати соціальні тексти (Вольнова, 2009: 3).

Соціокультурну компетентність трактують як сукупність різноманітних культурологічних, (лінгво-) країнознавчих, соціокультурних і міжкультурних знань, необхідних для ефективного іншомовного спілкування (Бігич, Бориско, Борецька, 2013: 429). Аналізуючи структуру соціокультурної компетентності, О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско та Г. Е. Борецька виокремлюють країнознавчу, соціокультурну інформацію, що охоплює знання політичного устрою, економіки, географії, історії, літератури, мистецтва та соціолінгвістичні знання (знання особливостей мовленнєвої й немовленнєвої поведінки носіїв мови для успішної комунікації) (Бігич, Бориско, Борецька, 2011). Метою соціокультурної компетентності є формування здатності учня вибирати форми й використовувати їх відповідно до ситуації спілкування. Ідеться про сукупність знань про країну, звичаї, правила поведінки, норми етикету, а також здатність користуватися такими знаннями в процесі спілкування з носіями мови, орієнтуватися в соціальній ситуації й керувати нею (Бондар, 2020: 26).

У навчальному процесі з вивчення іноземної мови аудіювання виконує низку функцій. Передусім аудіювання виступає самостійним видом іншомовної мовленнєвої діяльності, наприклад слухання оголошень, лекцій, доповідей, радіо і телепередач, співрозмовника по телефону, виступів акторів тощо. Водночас у навчальному процесі з вивчення іноземної мови аудіювання є також засобом навчання, наприклад при поясненні викладачем нового матеріалу, наданні наста-

нови до виконання вправ тощо (Бігич, Бориско, Борецька, 2013: 281).

Розвиток соціокультурної компетентності під час аудіювання полягає в наступному: 1) учні повинні усвідомити наявність іншої культури під час вивчення іноземної мови; 2) учні повинні набути необхідних знань про культуру та її роль у процесі вивчення мови; 3) в учнів має бути розвинутим неупереджене ставлення як до рідної культури, так і до іноземної (European Commission, 2003). При цьому, якщо йдеться про студентів вищих навчальних закладів, темами для розвитку соціокультурної компетентності студентів є такі: 1) соціокультурний портрет франкомовних засобів масової інформації; 2) західноєвропейська інтерпретація поняття «культура» (висока / низька культура, мова як культура, культурні контрасти, культурна спадщина, спосіб життя, культурні конфлікти та культурна ідентичність); 3) релігійне життя в країні мови вивчення; 4) формальне та неформальне спілкування в країні мови вивчення; 5) соціальна стратифікація соціуму та її відображення в мові вивчення; 6) політично-економічні основи, цінності, орієнтири культури; 7) міжкультурні контакти та міжкультурне спілкування 8) національно-історична пам'ять культури мови вивчення тощо (Білоус, 2021: 110).

Дослідники (Бігич, Бориско, Борецька, 2013: 282–286) виокремлюють такі фактори впливу на формування компетентності в аудіюванні: 1) темп аудіоповідомлення, що визначає як швидкість і точність розуміння, так і ефективність запам'ятовування; 2) кількість пред'явлень аудіоповідомлення; 3) його обсяг і, відповідно, тривалість звучання; 4) мовні особливості аудіоповідомлення, тобто наявністю фонетичних, лексичних і граматичних труднощів. Зважаючи на загальноприйняті критерії відбору текстів для навчання аудіювання і читання, виділяють (Максак, 2014: 2) такі критерії відбору текстів соціокультурного спрямування: 1) критерій соціокультурної орієнтованості; 2) критерій автентичності; 3) критерій врахування адресата відбору; 4) тематичний критерій; 5) критерій інформативності; 6) критерій посильності та доступності. До того ж, відбір змісту соціокультурного компонента навчання іноземної мови проводиться за такими критеріями, як: 1) критерій культурологічної та країнознавчої цінності; 2) критерій типовості матеріалу, який відображає найбільш актуальні факти країни, мова якої вивчається, та створює образ про цю країну; 3) критерій сучасності та загальновідомості матеріалу між носіями мови; 4) критерій орієнтації на сучасну дійсність;

5) критерій диференціації між рідною культурою та культурою країни, мова якої вивчається (Білоус, 2021: 111).

З огляду на зазначене вище та базуючись на власному педагогічному досвіді, пропонуємо висувати до відбору текстів для аудіювання як засобу формування у студентів закладів вищої освіти іншомовної соціокультурної компетентності при вивченні французької мови критерії, визначені у таблиці 1.

Розглянемо ці критерії на прикладі відео уривку з передачі французького телеканалу France 24 “Espionnage économique: la guerre des services secrets” (Espionnage économique, 2011), який можемо розглядати і як окремий аудіотекст.

1. Темп, обсяг і тривалість звучання. Зазначений аудіотекст покликаний описати особливості розвитку економічного шпигунства та ролі в ньому французьких та американських спецслужб на прикладах європейських та пост-радянських країн після «холодної війни». Обсяг тексту становить 530 слів, тобто, при стандартному темпі презентації прослуховування займає близько 4 хвилин.

2. Кількість пред'явлень. Під час першого прослуховування студентам дається таке завдання: *Visionnez et écoutez attentivement la séquence vidéo sur l'activité du renseignement américain contre les intérêts nationaux français / Перегляньте та уважно прослухайте відеоматеріал про діяльність американської розвідки проти національних*

інтересів Франції. Таким чином, студентам пропонується аудіювання з метою вилучення з тексту конкретної інформації. Після другого прослуховування студенти мають бути готовими обговорити описані в тексті події та подати власну думку з цього питання.

3. Мовні особливості. Прослуховування тексту забезпечує актуалізацію лексичного матеріалу, зокрема, лексем *sociétés de hautes technologies* – високотехнологічні спільноти, *secrets industriels* – промислові секрети / секрети виробництва, *les services secrets* – секретні служби, *l'Alliance atlantique* – Атлантичний альянс тощо. Як автентичний текст суспільно-політичного спрямування, наведений текст містить складні граматичні конструкції, складносурядні і складнопідрядні речення, значну кількість цитат.

4. Соціокультурна орієнтованість. Прослуховування тексту дозволяє студентам ознайомитися з особливостями діяльності спецслужб у різних країнах, зокрема, як у Франції, так і проти Франції. Текст також містить назви відповідних спецслужб та інших організацій, що дозволяє студентам проникати до економічної та політичної сфери культури мови, що вивчається.

5. Автентичність. З одного боку, текст є автентичним зразком мовного матеріалу, з іншого – навчальним відео, що дозволяє забезпечити середній темп аудіоповідомлення при збереженні автентичності мовлення.

Таблиця 1

Критерії відбору текстів з аудіювання для формування іншомовної соціокультурної компетентності при вивченні французької мови у ЗВО

№	Критерій	Опис
1.	Темп аудіоповідомлення, обсяг і тривалість звучання	140–150 слів на хвилину, обсяг 200-750 слів в залежності від мети; тривалість 2–5 хвилин
2.	Кількість пред'явлень	від 2 до 3 пред'явлень в залежності від мети аудіювання
3.	Мовні особливості	– наявність тематичного лексичного матеріалу – наявність нового лексичного матеріалу – наявність граматико-синтаксичних конструкцій, що вивчаються
4.	Соціокультурна орієнтованість	тексти що висвітлюють такі теми, як ЗМІ, культура, релігія, етикет, соціально-побутове життя, політика, економіка, міжкультурні контакти, історія та національно-історична пам'ять
5.	Автентичність	автентичні і напівавтентичні тексти, створені для вивчення французької мови, з переважанням автентичних текстів для студентів старших курсів
6.	Сучасність	баланс між історичністю і сучасністю, що дозволить студентам засвоювати як історико-культурну інформацію, так і інформацію щодо сучасних соціальних, політичних та культурних особливостей франкомовних країн
7.	Врахування адресата відбору	врахування інтересів, мотивів та ідеалів студентів, а також їх пізнавальних мотивів та професійної спрямованості
8.	Міжкультурна диференціація	вправи з аудіювання повинні не лише демонструвати студентам соціокультурні особливості франкомовних країн, а й давати студентам можливість усвідомити наявні відмінності між іншомовною та україномовною культурою, за можливості – проаналізувати причини наявності таких відмінностей

6. Сучасність. Обраний текст для аудіювання спрямований як на поповнення знань студентів щодо історії країни, що вивчається, так і на сучасність, коли світ, принаймні офіційно, відмовляється від економічного шпигунства.

7. Врахування адресата відбору. Даний аудіотекст, з огляду на його тематику та наповнення лексичним матеріалом, призначається для аудіювання для студентів 4–5 курсів спеціальностей, які пов'язані із забезпеченням національної безпеки країни, зокрема, «Іноземна мова спеціальності і країнознавство» та «Переклад у сфері забезпечення державної безпеки». Наведений відео уривок для них – це не просто текст французькою мовою на абстрактну тему, але й такий, що відображає певні аспекти їх майбутньої професійної діяльності, а отже, він є близьким для студентів за своїм спеціалізованим спрямуванням, тому він сприйматиметься більш активно, з урахуванням попередньо набутих знань і досвіду.

8. Міжкультурна диференціація. З огляду на те, що обраний текст для аудіювання описує ситуацію економічного шпигунства не лише за участі французьких спецслужб, а і спецслужб інших країн, таких, як США та країни колишнього СРСР, студенти мають можливість порівняти особливості

розвитку економічного шпигунства в різних країнах, прослідкувати вплив політичного режиму на це явище.

Висновки. У ході дослідження виявлено, що аудіювання, поряд із іншими видами мовленнєвої діяльності, є ефективним засобом розвитку соціокультурної компетентності студентів вищого навчального закладу при вивченні французької мови. У результаті проведеного дослідження виділено та описано вісім критеріїв відбору текстів для аудіювання як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іншомовної соціокультурної компетентності при вивченні французької мови: 1) темп аудіоповідомлення, обсяг і тривалість звучання; 2) кількість пред'явлень; 3) мовні особливості; 4) соціокультурна орієнтованість; 5) автентичність; 6) сучасність; 7) врахування адресата відбору; 8) міжкультурна диференціація.

Проведене дослідження також демонструє широкі перспективи для подальших пошуків, серед яких, зокрема, розробка критеріїв відбору текстів для інших видів мовленнєвої діяльності (зокрема, читання, говоріння, тестування) як засобу формування у студентів вищого навчального закладу іншомовної соціокультурної компетентності при вивченні французької мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. За заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: навчально-методичний посібник для студентів мовних спеціальностей освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». За ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2011. 344 с.
3. Білоус А. А. Соціокультурна компетентність як предмет методичної підготовки майбутніх учителів англійської мови. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. № 20. Т. 1. С. 104–111.
4. Бондар Т. І. Генеза поняття «соціокультурна компетентність». *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 71. Т. 1. С. 24–30.
5. Бочкарьова О. Ю. Критерії відбору автентичних аудіотекстів для навчання майбутніх учителів англійської мови професійно спрямованого аудіювання. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія «Педагогіка та психологія». 2006. № 11. С. 33–40.
6. Варава І. М. Навчання професійно-орієнтованого аудіювання за допомогою мультимедіа ресурсів (на матеріалі навчання французької мови студентів спеціальностей 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм»). *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2022. № 80. Т. 1. С. 110–115.
7. Вольнова Л. М. Соціокультурна компетентність як складова підготовки студентів – майбутніх фахівців системи діяльності «людина-людина». *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2009. № 28 (52). С. 137–145.
8. Максак І. В. Критерії відбору текстів для формування в учнів початкової школи англійської соціокультурної компетентності у навчанні аудіювання і читання. *Modern Problems and Ways of Their Solution in Science, Transport, Production and Education '2014*. URL: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/959/1/Критерії%20відбору%20текстів%20для%20формування%20в%20учнів%20початкової%20школи%20англійської%20соціокультурної%20компетентності%20у%20навчанні%20аудіювання%20і%20читання.pdf> (дата звернення: 30.07.2023).
9. Тираспольський О. Б., Кожушко С. П. Підручник нового типу з ділової англійської мови: принципи побудови та результати експериментальної апробації. *Інноваційні підходи до навчання іноземних мов та культури у новому тисячолітті*. Дніпропетровськ, 2002. С. 43–45.
10. Briugės komunikatas dėl glaudesnio Europos bendradarbiavimo profesinio rengimo ir mokymo srityje URL: http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_lt.pdf (дата звернення: 30.07.2023).
11. Espionnage économique: la guerre des services secrets. URL: <https://www.france24.com/fr/20110507-espionnage-economique-guerre-services-secrets-cia-fbi-dgse-dst-reseignements-france-etats-unis> (дата звернення: 30.07.2023).

12. European Commission. Implementation of “Education And Training 2010” work programme: basic skills, entrepreneurship and foreign languages: progress report. November 2003. URL: <http://hdl.voced.edu.au/10707/105163> (дата звернення: 30.07.2023).
13. Ieva A. The Structure of Socio-Cultural Competence (Self) Development. *Vocational training: research and realities*. 2015. Vol. 26. No. 1. P. 1–24.
14. Mak A. S., Buckingham A. S. Beyond communication courses: Are there benefits in adding skills-based EXCELL™ sociocultural training? *International Journal of Intercultural Relations*. 2007. Vol. 31 (3). P. 277–291.
15. Phillipson S., Renshaw P. D. Constructing educational achievement within a sociocultural framework of planes. *Constructing Educational Achievement. A Sociocultural Perspective*. Ed. by Phillipson S., Ku K. Y. L., Phillipson S. N. New York: Routledge, 2013. P. 3–9.

REFERENCES

1. Bihych, O. B., Borysko, N. F., Boretska, H. Y. (2013). *Metodyka navchannia inozemnykh mov i kultur: teoriia i praktyka: pidruchnyk dlia studentiv klasychnykh, pedahohichnykh i linhvistychnykh universytetiv* [Methods of teaching foreign languages and cultures: theory and practice: a textbook for students of classical, pedagogical and linguistic universities]. Kyiv, Lenvit [In Ukrainian].
2. Bihych, O. B., Borysko, N. F., Boretska, H. Y. (2011). *Metodyka formuvannia mizhkulturnoi inshomovnoi komunikativnoi kompetentsii: Kurs lektsii: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv movnykh spetsialnosti osvithno-kvalifikatsiinoho rivnia “mahistr”* [Methodology for the formation of intercultural foreign language communicative competence: Course of lectures: educational and methodological guide for students of language majors of the educational and qualification level “Master”]. Kyiv, Lenvit [In Ukrainian].
3. Bilous, A. A. (2021). Sotsiokulturna kompetentnist yak predmet metodychnoi pidhotovky maibutnykh uchyteliv anhliiskoi movy [Sociocultural competence as a subject of methodical training of future teachers of the English language]. *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], 20 (1), 104–111 [In Ukrainian].
4. Bondar, T. I. (2020). Geneza poniattia “sotsiokulturna kompetentnist” [The genesis of the concept “sociocultural competence”]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools], 71 (1), 24–30 [In Ukrainian].
5. Bochrariova, O. Y. (2006). Kryterii vidboru avtentychnykh audiotekstiv dlia navchannia maibutnykh uchyteliv anhlo-movnoho profesiino spriamovanoho audiiuvannia [Criteria for the selection of authentic audio texts for the training of future teachers of English-language professional listening]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Seriiia “Pedahohika ta psykholohiia”* [Bulletin of the Kyiv National Linguistic University. Series: “Pedagogy and Psychology”], 11, 33–40 [In Ukrainian].
6. Varava, I. M. (2022). Navchannia profesiino-orientovanoho audiiuvannia za dopomohoiu multimedia resursiv (na materialii navchannia frantsuzkoi movy studentiv spetsialnosti 241 “Hotelno-restoranna sprava”, 242 “Turyzm”) [Training professionally oriented listening with the help of multimedia resources (based on the material for teaching French to students of specialties 241 “Hotel and restaurant business”, 242 “Tourism”). *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools], 80 (1), 110–115 [In Ukrainian].
7. Volnova, L. M. (2009). Sotsiokulturna kompetentnist yak skladova pidhotovky studentiv – maibutnykh fakhivtsiv systemy diialnosti “liudyna-liudyna” [Sociocultural competence as a component of training students – future specialists of “human-human” system]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova* [Scientific journal of the M.P. Drahomanov NPU], 28 (52), 137–145 [In Ukrainian].
8. Maksak, I. V. (2014). Kryterii vidboru tekstiv dlia formuvannia v uchniv pochatkovoii shkoly anhlo-movnoii sotsiokulturnoi kompetentnosti u navchanni audiiuvannia i chytannia [Criteria for the selection of texts for the formation of English-speaking sociocultural competence in the teaching of listening and reading in elementary school students]. *Modern Problems and Ways of Their Solution in Science, Transport, Production and Education* ‘2014. Retrieved on July 30, 2023 from: <http://erpub.chnpu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/959/1/Критерії%20відбору%20текстів%20для%20формування%20в%20учнів%20початкової%20школи%20англомовної%20соціокультурної%20компетентності%20у%20навчанні%20аудіювання%20і%20читання.pdf> [In Ukrainian].
9. Tyraspolskyi, O. B., Kozhushko, S. P. (2002). *Pidruchnyk novoho typu z dilovoi anhliiskoi movy: pryntsyipy pobudovy ta rezultaty eksperymentalnoi aprobatsii* [A new type of business English textbook: principles of construction and results of experimental testing]. *Innovatsiini pidkhody do navchannia inozemnykh mov ta kultur u novomu tysiacholitti* [Innovative approaches to learning foreign languages and cultures in the new millennium] (pp. 43–45). Dnipropetrovsk [In Ukrainian].
10. Brügés komunikatas dël glaudesnio Europos bendradarbiavimo profesinio rengimo ir mokymo srityje. (2012). [Bruges Communiqué on closer European cooperation in the field of vocational training and education.] Retrieved on July 30, 2023 from: http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_it.pdf [In French].
11. Espionnage économique: la guerre des services secrets. (2011). [Economic Espionage: The Secret Service War] Retrieved on July 30, 2023 from: <https://www.france24.com/fr/20110507-espionnage-economique-guerre-services-secrets-cia-fbi-dgse-dst-renseignements-france-etats-unis> [In French].
12. European Commission. Implementation of “Education And Training 2010” work programme: basic skills, entrepreneurship and foreign languages: progress report. November 2003. (2003). Retrieved on July 30, 2023 from: <http://hdl.voced.edu.au/10707/105163>

13. Ieva, A. (2015). The Structure of Socio-Cultural Competence (Self) Development. *Vocational training: research and realities*, 26 (1), 1–24.
14. Mak, A. S., Buckingham, A. S. (2007). Beyond communication courses: Are there benefits in adding skills-based EXCELL™ sociocultural training? *International Journal of Intercultural Relations*, 31 (3), 277–291
15. Phillipson, S., Renshaw, P. D. (2013) Constructing educational achievement within a sociocultural framework of planes. Phillipson S., Ku K. Y. L., Phillipson S. N. (Eds.). *Constructing Educational Achievement. A Sociocultural Perspective* (pp. 3–9). New York, Routledge.